

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Tertia. Argumenta P. D. Thyrsi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

quia vix aliqua est opinio, qua non sit alii-
cui probabilis, immo probabilius, aut mo-
raliter certa, (juxta axioma, Nulla fœditas
sine Patrono) & sic omnia sequi possemus.
At hoc nos non dicimus, quin volumus evi-
denter esse debere probabilitatem opinio-
nis, juxta quam quis operari velit: eviden-
tia autem probabilitatis importat, ut opinio
non tantum sit probabilis suis Patronis, sed
etiam Adversariis. Lege qua dedi *disp. 15. n.*
186. ubi etiam dixi, cur, et si non licet
operari cum judicio reflexo de probabilitate,
stante simul cum directo de falsitate opinio-
nis, adhuc tamen licitum sit cum solo re-
flexo operari, sceluso omni directo.

S E C T I O III.

Argumenta P. Doctoris Thyrif.

§. I.

Aliqua.

S U M M A R I U M.

*Arguit, quia judicium reflexum non est regula
formalis applicans objectivam, n. 78.*
*Insto in judicio directo subjectivè probabilius,
quod est etiam indifferens, ut sit falsum, n. 79.*
*Judicium reflexum, et si nullam Dei legem di-
rectam applicet, applicat reflexam permitten-
tem operari sub judicio reflexo, n. 80.*

Ratio, n. 81.

Ejus contradicito, n. 82. 83.

*Arguit, quia hoc principium: Nemo potest li-
cere se qui minus tutam contra legem, quin
prius judicet esse veram: defenditur ab om-
nibus, n. 86.*

A P. Espanza, & Adriano, n. 87.

A P. Terillo, n. 88.

*A Navarro, P. Junio, P. Scildere, P. Suarez
& aliis, n. 89. 90. 91. 92. 93.*

*Nullus Antiquus hanc questionem ex profeso
agit: immo nostram sententiam plerique sup-
ponunt, n. 94.*

*Difficultas agitata est de necessitate judicis refle-
xi evidenti, aut certi de licito nra equi, aut
minus probabilius; non vero, an satis sit reflexum
de certa probabilitate; aut probabilitate
suspicio directo, n. 95.*

*Nullus est Theologus, qui sepe non resolvat que-
stiones directas pure reflexe; immo ipsius Ad-
versarij, ibid.*

Nullus citatus consentit cum P. Thyrso, n. 96.
Ostendo, ibid.

*Quin repugnat, ut quis sibi probabiliorem judi-
cet firmiter veram, ibid.*

P. Suarez aperie sentit oppositum, n. 97. 98.
Idem dico de P. Scildere, n. 99.

Idem de P. Valent. Adriano, P. Terillo, n. 100.

101.

*Alius est, quod DD. requirant judicium certò
verum de non peccato, ne quis peccet, quod
verum est; alius, quid hoc debeat esse direc-
tum, quod falsum est; n. 102.*

*Immo implicat, ut probabilis directum sit cer-
tum, n. 103. 104.*

A Rguit 1. *disert. 7. à n. 51.* Illicitum est N.
operari sine bona fide; ergo sine judi- 78.
cio directo. Consequentia probatur; quia P. Thyr.
judicium reflexum certum de probabilitate
non est regula formalis applicans objecti-
vam, qua est lex Dei; nam per hoc quod
judico, certò probabile esse contractum li-
cere, non applico legem Dei de licentiā con-
tractus, quia omne certò probabile est indif-
ferens ad legem de licentiā, & de non licen-
tiā contractus; quomodo verò quid indiffe-
rens potest esse regula formalis, aut bona fi-
des?

Respond. concēsio antecedenti, negando N.
consequentiam; quia ipsum judicium evi- 79.
dens de probabilitate licentiæ contractus est
bona fides. Ad probationem dico prius, to-
tum hoc ab eo solvendum, nam initio in ju-
dicio directo subjectivè probabilius, quo
quis affirmat, *Contractus licet*, hoc enim est
prosperum incertum de veritate licentiæ; nec
est necessario connexum cum veritate objec-
ti à se enuntiati; nam ex judicis directis
subjectivè probabiliibus inter se contradic-
tibus tot sunt falsa, quot vera; ergo per
hoc, quod judicium illud directum subjec-
tive existens sit probabilius, non sequitur
esse verum: ergo potest esse falsum, quod
contractus licet; et si probabilius asteratur
licitus: ergo cum judicium subjectivè exi-
stens, et si probabilius, sit indifferens ad ve-
rum, & falsum, ut sunt in re, non poterit
esse regula formalis applicans legem Dei de
licentiā.

Deinde dico, quod judicium reflexum N.
certum de objectivā probabilitate licentiæ 80;
contractus applicet legem Dei reflexam per-
mittentem omne, quod est evidenter objec-
tive probabile practice. Quod si ab Adver-
sario hæc voluntas permisiva in Deo nege-
tur, probet nobis dari in Deo legem vetera-
tem contractum, quem reflexè judico evi-
denter, esse probabilius licetum. Quamvis
ergo illud judicium reflexum evidēs de pro-
babilitate licentiæ nullam legem Dei direc-
tum applicet; & ex hoc titulo dici possit in-
differens, quia cum lege nullā Dei directā
volente, aut permittente contractum unitur;
attamen applicat legem Dei, quam voco re-
flexam;

flexam; & non est indifferens applicare hanc legem Dci reflexam permittentem libertati humanae omnem contractum, quem vir prudens evidenter judicat esse objectivè probabilitate licitum, iuspenso omni judicio directo, tam de licentia, quam de non licentia contractus, ut est in re. Sanè si judicium directum subjectivè probabilius, quod toties potest esse falso, quies verum, cùm inter judicia probabiliora contradictoria tot sint falsa in re, quot vera in re, est regula formalis excusans à peccato; multò magis solum judicium reflexum evidens de objectivè probabilitate, aut probabilitate erit etiam recta regula, & Divini luminis participatio.

N.
81. Ratio à priori est, quia tota perfectio, quam haurit judicium subjective probabilitus, haurit à suo motivo, ieu à præpondentia motivi: si ergo tale motivum, ob quod licentia affirmatur, dat judicio subjectivè probabiliori esse regulam formalem; cur idem motivum præponderans affirmatum evidenter per judicium reflexum evidens de suā perfectione permettere non poterit huic judicio reflexo rationem regulæ? Idem, paucis mutatis, dico de judicio reflexo evidenti de minori, certa tamen probabilitate objectivā. Si enim, juxta Probabilistas, judicium directum subjectivè existens, minus, certò tamen probabile, potest esse regula formalis; cur non etiam judicium reflexum evidens de eā minori, certa tamen objectivā probabilitate licentia, poterit esse regula formalis?

N.
82. Addo P. D. Thyrsum sibimet contradicere; nam *tom. 3. Select. dis. 36.* agens de P. Thyr. moribundo, qui nullum doloris signum dedit, eti neget esse absolvendum, atiamen ob DD. autoritatem docet, quod in dubio illo negativo posse abolvī, & ideo *n. 56.* ait: Prima opinio speculativa exigua habet probabilitatem: ceterum hæc exigua probabilitas sufficiens fundamentum est, ut quis judicet se posse licet impendere abolutionem tali moribundo sub conditione, ac proinde hæc opinio practicè probabilitatem habet. Hæc P. D. Thyrus.

N.
83. Ecce 1. qui negaverat deponi posse practicè probabilem, & licitum sequi oppositionem, modo docet eam deponi posse, & hanc assumi. Ecce 2. qui negaverat licitum operari sine judicio directo probabilem, & licet assumi directum minus probabile, concedit modo utrumque, nempe, quod Confessor tunc judicet veram opinionem minus probabilem de licet abolutione moribundi, qui nullum doloris signum dedit; vel si

Confessor hoc judicium de ejus opinionis veritate suspendat, concedit, quod licet cum moribundum absolvere posse, dummodo judicet probabilem opinionem hoc affirmantem. Ecce 3. abolutè concedit, licet eum moribundum abolvī, eti judicet opinionem affirmantem esse minus probabilem: ergo si absolutio licet impenditur ei moribundo, formato judicio reflexo de probabilitate opinionis hoc affirmantis; (immo cum judicio directo de falsitate opinionis hoc affirmantis, nam dixerat eam esse parum probabilem, & negandam abolutionem) quantò magis omnis alia operatio licet erit, si sequatur ad judicium certum de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis operatio-

N.
84. Hinc præter dicta à nobis, allata ex *Sele. N. etis P. Thyr.* doctrina non cohæret cum *84.* illa, quam hic tradit *dis. 1. num. 36.* ubi, p. 7. quod minus tuta apparere debet clare, & sensibiliter verosimilior operanti, quam opposita; atque hæc de causa judicetur ab ipso vera, judicio absoluto, & determinato, quod licet non sit moraliter certum, nec quantum formidinem excludat, hæc tamen exigua tantum sit, quæ per reflexionem posse prudenter tamquam ferulam expelli. Subdicit: Propter hoc firmiter judicavi opinionem minus tutam, eti certo probabilem, aliam tantum posse, ut regulam secundariam licet operandi ab iis, qui eam approbat ut veram; non autem ab his, qui illam reprobant, aut reprobare possunt, ut falsam. Similiter subdit, sibi certum esse, non satis esse ad conscientiæ securitatem judicium reflexum de probabilitate opinionis alienæ minus tutæ, eti moraliter certum, nisi simul adiungit judicium saltem opinativum inculpatum conceptum ab operante, de veritate opinionis minus tutæ. Hæc P. D. Thyrus.

Combinet Lector hæc cum illis, quæ N. tuli ex *Sele. 85.* & videbit, quod in *Sele. 85.* dicat, latius esse ad dandam abolutionem judicium reflexum de probabilitate veritatis opinionis tenuis licitum esse cum moribundum absolvere: hic autem docet necessarium simpliciter esse judicium directum de veritate, ut quis opinionem aliquam sequatur. Combinet secundò, quod hoc dicit hinc certum esse, cùm tamen in *Sele. 85.* tenuis oppositum. Combinet tertio, quo jure dici posse, quod judicium, eti probabile, sit absolutum, & determinatum de veritate, cùm quilibet sciatis, eo ipso quod alii judicent, oppositam ut probabilem, sequi posse, quod judicium mihi probabile, sit falso, ac mihi falsum est judicium alii probabi-

lias; non enim per hoc, quod judicium illud sit meum, sit verum. Combinet quartu, quomodo judicium opinativum, eti inculpate conceptum, possit esse absolutum, & determinatum de veritate, cum omne judicium opinativum sit de veritate incertum. Combinet quintu, qualiter per reflexionem formido falsitatis de meo judicio mihi probabiliori expelli possit tamquam scrupulus: quia enim ratione scrupulus vocetur ea formido, quia oritur ex evidentiâ, quod inter judicia probabiliora, eti una uni, alia alteri, inicem contradictient, tot sint falsa, quod vera? Ut ergo judico esse mihi faltum judicium alias probabilius; cur faltem, si non judico meum mihi probabilius esse faltum, cur, inquam, non possum prudenter formidare de falsitate mei judicij mihi probabilioris? Omitto alia.

N. Arguit 2. *disp. 8. à n. 13.* quod hoc principium, *Nemo potest licet sequi minus tutam contra legem, quin prius judicet esse veram*; hoc, inquit, principium defendatur à ferre omnibus T T etiam Probabilistis tamquam verisimilium.

N. Primo enim P. Esparza *art. 140.* ait: Nemo potest uti opinione, quam non habet; unde ut quis utatur opinione afferente aliquid esse licitum, eamque in praxi sequatur, debet prius illam facere suam per assensum: & *art. 143. & 186.* idem P. Elparz. *Adrian.* cenit esse ab Adriano planè demonstratum, quod ut quis sequatur minus tutam, non satis sit judicium reflexum probabilitatis quantacumque, quia voluntas appetit objectum secundum se, non ut præcise determinatum ab alienâ cognitione præsertim falsa; & actus voluntatis specificantur ab objecto, non ut proposito per cognitionem alienam, sed per propriam, eamdemque directam, non reflexam, *qua nisi patet objectum esse licitum*, ait P. Thyrius *n. 14. nullâ reflexione excusabitur operans.*

N. Secundo citat P. Terillus *qu. 22. de Consc. n. 1.* qui ait P. Thyrius *d. 14.* statuit tamquam primum principium, quod ut quis recte operetur, non satis sit, quod quis sciat sententiam benignam esse probabilem, aut probabiliorē oppofitā; nam, stante toto illo, (ait P. Terillus) *poteſt omne abſolutum de rei veritate judicium ſuſpendi, & homo dubitare potest, an res ſit licita, necne. Jam ſiquis in tali dubio ſeſtetur minus tutam, indubitanter peccabit, non obſtantē maiori probabilitate partis, quam ſequitur: ut ergo excuſetur, debet formare rejudicium, quo absolute credat opus illud eſſe licitum.*

N. Tertiò citat Navarrum in *Manuali cap.*

27. *Miscell. 6. quæ opinio eligenda n. 228.* dicentem: *Judex, Consulter, aut Agens, qui in re dubia judicaturus, consultaturus, aut facturus est aliquid, antequam id faciat, debet, ut non peccet, expellere ex animo illum dubietatem, & credere, aut certe opinari, opinionem dicto modo electam eſſe veram.*

Quarto citat P. Junium Tom. de *Conſc. N. ſect. 3.* dicentem, ad recte operandum non 90: fatis eſſe, ut quis ſciat dari talem opinionem *P. Jun.* probabilem, quod res ſit licita; ſed requiri, ut talem habeat opinionem.

Quinto citat P. Scildere, qui *tom. 2. à n. N.*

25. latifinē hoc probat; & præter adductos, 91. ait P. Thyrius, quod P. Terillus *qu. 22. n. P. Thy.* 40. fatatur itare pro hac ſententiâ omnes *P. Scild.* Antiquos T T. quia illi ad uſum partis mihi nū tutæ exigeant, tum quod eſſet probabilior, tum quod judicaretur vera.

Sexto citat P. Suar. *disp. 40. de Censuris N. ſect. 5. n. 12.* volentem, quod ad dubium ſpeculativum ſequatur practicum, quod non *P. Suar.* tollitur, niſi prius auferatur dubium ſpecu. *P. Thy.* lativum: ſed dubium ſpeculativum, ait P. Thyrius, non auferatur, niſi per judicium direcū: ergo ſemper requiritur judicium direcū. Rurſus idem P. Suar. *lib. 6. de Legibus cap. 8. n. 6.* docet, quod ſubditus probabiliter judicans cōtra opinionem *P. Suar.* rem præceptam eſſe illicitam, debeat ſuum judicium deponere, & formare judicium oppofitum, & eſſe communem doctrinam, & in praxi necessariam.

Demum citat P. Valen. *tom. 2. disp. 5. pun. N. 4. 8.* Altero modo, P. Palao *disp. 4. de Conſc. 93. cap. 2. n. 4.* P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 9. n. 40.* P. Val. P. Bardi *disp. 4. cap. 27. n. 40.* (etli P. Sanch. P. Palao & P. Bardi ſuſtineant etiam oppofitum) P. Sanch. Junium *l.c. cap. 2.* quem ait recitare innumeris, & n. 12. ſubdere: Ergo non alii mihi P. Thy. contradicunt, quam qui vel adverſantur libi, vel censent licere etiam poſitivē ſequi alienam opinionem contra propriam practicam perfeverantem: illi autem ſunt paucissimi, quibus pro me oppono reliquos omnes. *Hec P. Junius:* & hec quoque ex citatis DD. ad eruditionem P. Thyrius.

Sed contra 1. quia ostendat mihi P. Thyrius vel unum Doctorem, qui ex protelio 94. hanc difficultatem tractaverit: An ſatis sit P. Thy. judicium reflexum evidens de probabilitate, aut probabilioritate veritatis opinionis, & honestatis actionis, luſpento proſrus omni judicio directo de opinionis veritate, & operationis honestate, ut recte operemur. Sane P. Eliz. nullum dabit, nam non niſi P. Eliz. P. Mu. *P. Mun.* Palanc. P. Thyrius, & Fogarinus ex Fogar. plurimis,

plurimis, quos evolvi, difficultatem hanc ex professio discutunt, & negant. Reliqui autem Doctores contrarium potius supponunt ut verum, quam probent; immo adeo verum supponunt, ut non tantum hoc ipsum in dubium vocent, & nullum de eo dubium moveant, quin, ut fuse *disp. 22. per rotam*, vagando per omnes Scholas, & Ordines, & classes, & nationes, ostendi, quod saepissime resolvant questiones per solam probabilitatem, aut probabilitatem, vel honestatim, si quoglio in practica; vel veritatis tantum, si quoglio in pure speculativa.

N. Difficultas, quam agitant, est, an necessitate sit, ut judicium directum subjectivè existens sit probabilius, an satis quodlibet certò probabile prætrice. Rursus est, an præter tale judicium directum, necessarium sit aliud reflexum rerum de licentia sequendi probabilius, aut quodlibet certò probabile. Cum enim nulli directo judicio, et si probabiliori, subjectivè existenti, insit certitudo veritatis opinionis, & honestatis actionis, hinc recurrent ad certitudinem judicij reflexi de lito uero opinionis probabilis, aut probabilioris, prout quisque judicat; quod judicium reflexum volunt esse ultimum, & proximum conscientia dictamen. An vero satis sit folum judicium certum reflexum de probabilitate, aut probabilioritate objectivæ veritatis opinionis, & honestatis actionis, suspicio omni prorsus judicio directo subjectivè probabili, aut probabiliori? Nullus ex professo ex Antiquis hoc dicunt: inquit, ut dixi, adeo indubitate supponunt, quod sufficiat, quod vix ullus sit Doctor, qui aliquando non resolvat quæstiones per solam probabilitatem, aut probabilioritatem objectivam, sive veritatem, sive honestatem, suspicio omni directo subjectivè probabili, aut probabiliori: & quod caput est, iudicium Probabiliorum, qui modo negant satis se solo esse judicium reflexum certum de probabilioritate sine directo, inquit, inquam, suum oblitus, sepiissimum ad solum reflexum de probabilioritate objectivæ appellant, suspicio omni directo, ut ostendi de Card. Aguirre, de P. Thyrso, de P. Munief. & aliis. Et quotquot sive Probabiliorum, sive Probabiliorum (sunt autem omnes, excepto Fagnano) docent, licet Confessario absolvere poenitentem sequentem oppositam, velint, nolint, hoc dicere debent, ut late probavi *disp. 23. sect. 4.*

N. Contra 2. quia tantum abeat, ut aliquis
96. ex citatis a P. Thyrl. Theologis cum eo con-
veniat, quin convenire non potest. Nam P.
Thyrlus vult quod operans teneat, ante-
quam operetur, directe assentiri ipsi opinio-

ni tamquam vera, & quidem judicio firmo, fixo, & determinato: alii autem omnes hoc negant; immo aperte docent repugnare, ut judicium, etsi probabilius, sit firmum de veritate, quin est proflus incertum illa, & ideo, ut certitudinem habent de non peccato in tali opere, recurrent ad judicium reflexum, quod censent certum, de hinc uti opinione certo probabilis, aut probabilioris, illudque putant necesarium, anequum quis operetur. Accedit, tum quod omnes DD. citati affirment similitatem certa probabilitatis, æqualis, aut inaequalis, respectu ejusdem intellectus, in utraque opinione contradictoriæ, cum hoc autem minime sit, ut quis opinione fibi probabiliorum judicet firmiter veram, cum videat motiva opposita esse magni momenti: tum quod omnes sciant, quod ex opinionibus probabilioribus contradicentibus, tot sint falsi, quod veræ: quo ergo jure poterit quis judicare firmiter veram, opinionem fibi probabiliorum; & poterit non formidare prudenter de falsitate ejusdem, sicut judicat opinionem oppositam alii probabilorem esse fallitum. Sancti omnes DD. citati non adeo eximere de propriis opinionibus, nec adco demissæ de oppositis sentiebant, ut suas firmiter veras, alienas firmiter falsas censerent; quin falso prudenter timebant falsitatem in propriis opinionibus: non enim firmiter credebant se semper verum, & oppositos DD. temper falso dicere; se numquam errare, oppositos semper aberrare.

Contra 3. quia descendendo singulatim ad N. pricipios ex DD. citatis, (otio sum enim cl. 9⁷,
et omnes revolvare) P. Suar. aperitissime flu-
suet oppositum, ut multipliciter ostendi
disp. 23. sect. 1. & 2. & disp. 24. sect. 1. & 2.
immò in ejus sapientia fundavimus, quid-
quid docuimus; & iple eximius Doctor om-
nem prudentiæ apicem refudit in suspen-
sionem judicii directè, eti probabilioris.
Addo quod *Tomo de Censuris*, quem P. Thy-
rus allegat, idem P. Suar. relatù dupli-
tentiā, nostram sequitur assicurando con-
scientiam speculative directè dubiam deur-
regularitate per purum dictamen reflexum
de non existentiā legis, suspenso omni pro-
fus directè de existentiā, & non existentiā
irregularitatis. Idem expressius adhuc con-
stat ex *Tomo de Legibus* l. c. ubi queat, an
cùm Superior conveniri non potest, licet ut
epicheia ex probabili judicio: & n. 6. respon-
det: Cenfco sententiam Caicitani, & Scori-
elle practicè certam, ut quando Superior
conveniri non potest, licet ex probabili
sententiā, aut judicio epicheia uti; quod
fus

fusē probat: ergo P. Suar. evidenter opponit P. Thyro.

N. 98. — Accedit, quod cū P. Suar. affirmet lictum usum minus probabilis, & simul neget intellectum posse direcētē assentiri minus probabili, eo ipso dicere non potest, quod judicium directum de opinionis veritate sit temper necessarium, ut licitē operer; nam, juxta P. Suar. implicat judicium directum de veritate minus probabilis: ergo ut quis licitē sequatur minus probabilem, satis est, juxta P. Suar. judicium reflexum de licto usu minus tutu minus probabilis, suspenso omni directo: ergo etiam satis est solum reflexum certum de objectivā probabilitate veritatis opinionis, suspenso omni directo.

P. Bardi. Idem dico de P. Bardi, qui quoque negat intellectum posse physice assentiri minus probabili; & simul tuerit lictū usum illius.

N. 99. P. Scild. De P. Scildere est prorsus exploratum, (quamvis Probabiliorista sit) cum expressē docere, quod ad operandum satis sit solum judicium certum reflexum de objectivā probabilitate veritatis opinionis, suspenso omni directo de veritate. Ejus formalia verba ex tr. 1. n. 9. & ex tr. 2. n. 14. pag. 70. suprā dedi disp. 22. n. 152. ait enim, quod ut actus sit probabiliter honestus, satis est, quod judicetur esse talis, aut saltem, ut homo considerans reflexe censeat posse se rectē judicare, quod tale objectum (eu honestas) existat. Quod P. Thy. verò P. D. Thyrius dicat, quod P. Scild. citet plures pro puncto, de quo modo disputamus, an satis sit solum judicium reflexum de objectivā probabilitate, aut probabilitatē opinionis, suspenso omni directo, videatur gratis dictum: quos enim P. Scildere tr. 2. n. 25. trahit, unicē docent, quod cūm judicio directo proprio de falsofitate opinionis aliena, non licet illam sequi; hoc autem est toto Cælo diversum à puncto præsenti.

N. 100. P. Val. P. Sanch. P. Palao dico, certum esse, quod nostram doceant sententiam, eorumque formalia verba dedi disp. 22. P. Val. P. Sanc. scit. 4. §. 1. ibid. legenda. Immò disp. 21. scit. P. Pal. 1. §. 1. ostendi Adrianum nostram sententiam docuisse, quod satis sit judicium de probabilitate; est enim Probabiliorista. Demum quòd P. Terillus distet à nobis, & neget satis esse solum judicium reflexum de probabilitate, aut probabilitate veritatis, puto non esse verum; nam qu. 22. n. 40. unicē ostendit, quod ut quis sequatur minus tutam, necesse sit, ut sit directē, aut reflexē probabilius & hoc docuisse plures Antiquos. At hoc non est ad rem præsentem; hic enim queritur, an necesse sit, ut temper ad sit judicium directum de veritate opinionis,

Tom. III.

juxta quam quis operatur. Dicere autem, quod necesse sit, ut opinio de licto usu, sive probabilioris, sive minus probabilis, debeat judicari vera, & probabilior, non est respondere puncto præsenti. Nam hoc secundum concedi potest, & adhuc negari, quod necessarium semper sit judicium directum de veritate opinionis, ut quis juxta illam operetur: ergo quod trahitur ex P. Terillo non est ad rem præsentem.

Addo esse tole clarius quod P. Terillus N. nobiscum sentiat; tum quia ut certitudinem 101. non peccati tribuat conscientiae operanti P. Teril. juxta minus tutam magis aut minus, aut æquæ probabilem, appellat ad judicium reflexum de licto usu minus tutæ, magis, aut minus, aut æquæ probabilis; quod judicium reflexum supra sententiam asserentem lictum ejus usum, at esse prorsus certum, & omnino necessarium: certum, quia putat certas esse præmissas, ex quibus infertur, necessarium, quia sine eo non habetur conscientia certa de non peccato, dum juxta minus tutam, eti probabiliorem, operatur. Ergo si P. Terillus duplex suum volumen de certitudine non peccati sequendo minus tutam, magis, minus, aut æquæ probabilem, fundat in reflexione hujus sententia sibi certæ,

*Licet minus tutæ, equæ, magis, aut minus probabilis, nullatenus dici potest, quod fundet in necessitate judicij directi subjectivæ existentis, eti probabilioris, cū semper sit incertum de non peccato. Quantum ergo dicitur asserens conscientiam certificari de non peccato per solum judicium directum subjectivæ probabilitatis de non peccato, à negante conscientiam certificari de non peccato per solum judicium directum subjectivæ probabilitatis de non peccato; sed unicē certificari à judicio certo reflexo de licto usu minus tutæ probabilis, aut probabilioris, tantum P. Terillus dicitur à P. Thyro; nam primum affirmit P. Thyrius; alterum P. Terillus: ergo P. Terillus discessus prorsus à P. Thyro. P. Teril. Demum accedit Lector ad qu. 30. de Consc. & videbit quod P. Terillus aperte docet oppositum; nam in *Astart.* 2. ait: Semper licet operari contra propriam sententiam habitualem, si contraria sententia sit certò practicè probabilis; immò aliquando licet contra propriam sententiam actualē, eti illa aliquo modo affirmet objectum, quod eligitur, esse in honestum.*

Contra 4. quia duo inter se valde diversa N. confunduntur. Unum est, an ut quis sine 102. peccato operetur, habere debeat certò verum de non peccato judicium? Alterum, an ut quis sine peccato operetur, debeat judi-

Gg care

care directè veram opinionem, juxta quam operatur? Primum affirmamus, alterum negamus: non enim ex primo sequitur secundum. Quando ergo DD. docent, requiri certe verum de non peccato judicium, ne quis peccet, non ideo docent requiri judicium de veritate directà opinionis, juxta quam quis operatur; satis enim est judicium de veritate reflexà; id est, non ideo dicunt, quòd teneatur directè asseriri, tamquam vere, ipsi opinioni, juxta quam operatur, & teneatur directè judicare, ut in le honestum ipsum objectum, & operationem, quam ponit; sed unicè dicunt, necessarium esse aliquid judicium certò verum, vel de non peccato, vel de honestà operatione, ita operando: sed sive adgit hoc judicium directum, eti probabilius, *Licet pictura*, sive adgit hoc reflexum evidens, *Probabilis est licere picturam*, adgit judicium de non peccato, aut de honestate formalí, si non materiali, volitio-nis pictura: ergo per hoc quòd DD. dicant, requiri certum de non peccato judicium, ne peccem; non ideo dicunt, necessarium semper esse, ut adgit judicium directum de non peccato in tali actione.

N. Immò, si res attente consideretur, in nullo judicio directo, eti probabiliori, adgit P. Thyr. nisi arbitraria certitudo de veritate speculativà non peccati, aut honestatis in tali opere: si autem ipsa probabilitas subjectiva non peccati, juxta P. Thyr. satis est, suppon omni judicio reflexo de lito usu probabilius, ut quis sine culpa operetur, longè magis latit erit ipsa sola probabilitas non peccati reflexè evidenter cognita. Quid enim, quæ-
so, facit, quòd ipsa affirmetur directè, aut quòd reflexè? Nam veritas non peccati in tali opere asserita per judicium probabilius subjectivè existens, affirmatur quoque, eti mediate tantum, per judicium reflexum evidens de probabilitate ejus veritatis non peccati.

104. N. Confirmo: quia ut quis licitè pingat die festo, vel necesse est, ut judicet eam opinionem esse certò veram, hoc autem per nullum judicium, eti probabilius, fieri potest; cùm omne probabilius sit ex se indiferens, ut sit falsum: vel hoc necesse non est, sed satis ut probabilius judicet veram? Tunc autem satis quoque erit, ut quis reflexè judicet, esse certò probabilius, quòd sit vera; & suspendat directum de eâ veritate judicium. Etenim sive habeam hoc judicium subjectivè probabilius, *Pictura licet*; sive habeam hoc reflexum objectivè evidens, *Probabilis est*, quòd *pictura liceat*, habeo judicium sufficiens ad honestè operandum. Qui enim ita

discurrit: Licet sequi omnem certò prædicti probabiliorem, aut probabilem; id hoc opinio, *Licet die festo pictura*, est certò prædicti probabilius, aut probabilis; ergo licet sequi hanc opinionem certò prædicti probabiliorem, aut probabilem, *Licet die festo pictura*. Qui, inquit, ita discurrunt, non affirmat in consequenti, quòd licet pingere die festo, qua est veritas directa; sed affirmat reflexè, quòd licet pictura habet certà probabilitatem, quòd sit licita, qua est veritas reflexa. Oltendatur ergo nobis, quòd omnes DD. citati, dum dicunt, necessarium est judicium de veritate opinionis antequam operemur, dicant necessarium esse judicium directum de veritate directi ejus opinionis, nec satis esse reflexum de veritate reflexa, seu de certà probabilitate veritas ejus opinionis.

§. II.

Reliqua.

SUMMARIUM.

Arguit, quòd cùm opinio sit regula applicariam, debet putari vera, n. 105.

Hoc ipso quòd S. Thom. exigit, ut quis formet conscientiam ex proprià scientiâ, nulla autem opinio sit scientia, ideo necesse semper est judicium reflexum de probabilitate, quia hoc ipsum est scientificum, n. 106.

S. Thom. non docet, quòd quis teneatur directè assentiri opinioni, n. 107.

Judicium nostrum reflexum non applicatur Dei directam, sed reflexam, n. 109.

Si per judicium directum incertitatem terminum applicatur Dei lex directa, multo magis per scientificum reflexum lex Dei reflexa, ibid.

Arguit, quòd modus resolvendi, & dirigendi conscientiam per probabilitatem, non per ritatem opinionum opponatur S. Thom. num.

110.

Et quòd S. Thom. numquam teneat unam, p. alia opinione, nisi probet esse veram, n. 111.

Et quia opinio probabilis est indifferens ad verum, & falsum, ad peccatum, & non peccatum, n. 112.

Dico, quòd si ex S. Thom. est periculum ferri judicium de opinionibus oppositis, quando obligamur ad directum in incertis judiciorum, n. 113. & 114.

Cùm omne probabilius sit equè subjectum futilati, ac veritati, suspendendum potius in, immò non poterit esse regula secundaria applicans primariam objectivam, p. 115. 116.

117.

Argit.

Argumentum probat evidenter oppositum, num.
118.

Inconsequitudo doctrinae, n. 119.

Si non tenetur semper ad verum, quomodo dicit, solum verum esse regulam? n. 120.

Arguit, quia si satis est certa probabilitas, tollitur studiendi necessitas, & rogandi Deum, n.

121. 122.

Et quia S. Thom. et si sciret dari DD. proutrahitque opinione in materiam usum, necessarium duxit excutere veritatem. Et expresse negat satis solam probabilitatem, n. 123. 124.

Dico doctos teneri prius querere veritatem, que si deinde maneat occulta, satis est probabilitas, n. 125.

Non qualibet relata à TT. vel Summis est certa probabilitas, ibid.

Lumen petendum à Deo pro certitudine probabilitatis, si veritas est occulta, ibid.

S. Thom. scit contra arguentem, nam dicit admodum utile esse, non vero necessarium, invenire veritatem; in Magistri munus primarium querere veritatem, n. 126.

Textus Divi Thom. de pluralitate beneficiorum firmat nostram doctrinam, n. 128.

Si peccat, qui ponit opus dubitans, an sit contra legem, peccat etiam iuxta me ponens opus dubitans, an sit contra veritatem, adeoque qui sequitur tuitorem minus probabilem, n. 129.

130.

Contradiccio, n. 130.

Non sola probabilitas, sed etiam probabilitas est indifferens ad verum, & falsum, n. 131.

Veritas, non ut in re, sed ut in mente, est regula; eaque autem convenienti opinioni minus probabili, n. 132. 133. 134.

Si licet tuitior minus probabilis, eo ipso veritas non est regula, & eam sequens, est certus sit de non peccato, non tamen de veritate opinionis, ibid.

N. **A**rguit 3. *dissert. 8. n. 18. ex S. Thom.*
105. **A** 2. 2. *qu. 17. art. 2.* qui ait: *Homo in ijs, p. Thyr. que ad propriam personam pertinent, debet formare conscientiam ex propria scientia;* ergo non ex aliena, quatenus aliena: ergo, ut quis ex opinione tuente licitum esse talem contractum, elicere sibi possit dictamen practicum, quod sibi licet talis contractus, debet opinionem facere suam per assensum. Confirmat ratione à priori; quia nostra opinio est regula secundaria nostrorum actuum, applicans primariam, seu legem Dei; regula autem secundaria catenus est bona, quatenus conformatur primaria; sed non conformatur regula primaria, seu legi aeternae, nisi per veritatem: ergo ut opinio favens libertati, sit regula secundaria, debet judicari ve-

Tom. III.

ra; si enim judicetur falsa, judicabitur opposita regula primaria: ergo ut opinio favens libertati judicetur esse recta regula, debet judicari vera; sed nemo potest eam sequi in praxi, nisi ex perlungione, quod sit recta regula: ergo nemo sequi potest in praxi opinionem faventem libertati, nisi per judicium opinativum, sibi persuadeat esse veram.

Sed contra 1. quia si verba Divi Thom. N. fumantur stricte ut sonant, nemo sequi potest judicium, et si moraliter certum, sub- s. Tho. jectione existens, & multo minus sequi potest judicium directum, et si probabilius, quia nemo formare potest conscientiam, nisi ex propriâ scientia: sed nullum judicium directum, et si probabilius, aut moraliter certum, est scientia, nam potest esse erroneum: ergo nemo formare poterit conscientiam per judicium directum probabilius, aut moraliter certum: econtra: sed omne judicium reflexum scientificum de probabilitate obiectivâ veritatis opinionis, & honestatis actionis est scientia: ergo per omne tale judicium formari poterit conscientia.

Contra 2. quia S. D. unicè vult, quod quis N. teneatur sequi suam conscientiam, dummo- 107. do sit prudens, quod verum est; & non alic- s. Tho. nam, quod etiam verum est: at falsum est, quod, ut quis ex opinione tuente licitum esse talem contractum, elicet sibi dictamen practicum de licentiâ talis contractus, debeat etiam opinionem facere suam per assensum directum, seu assentiendo esse veram; satis enim est, ut faciat suam per assensum reflexum, seu ut certo assentiatu- can opinionem esse sibi probabilius, aut probabilius veram; eo enim ipso facit suam, non ut directe veram, nam directum de ejus veritate assentit suspendit; sed facit suam, ut certo probabilius veram, nam judicat ef- se sibi certo probabile, quod sit vera.

Ad confirm. dico nil probare, & siquid N. probat, probat contra arguentem. Nil probat, quia noster casus in presenti est, an talis sit solum judicium reflexum de certâ probabilitate, aut probabilitate veritatis opinionis, suspendo omni judicio directo, tum de veritate, tum de falsitate ejusdem opinionis; arguens autem ponit casum, in quo quis directe judicet opinionem illam esse falsam, quam simili reflexe judicat certo probabilem: ergo nil probat contra presentem nostram questionem. Probat contra arguentem, quod nullum judicium directum probabilius, immo moraliter certum de veritate poterit esse recta regula secundaria; quia omne tale judicium tam facile potest esse erroneum, quam verum, cum inter ju-

Gg ij dicia

dicia directa probabiliora contradicentia tot sint falsa, quot vera; sed per nullum judicium erronenum, juxta P. Thyrsum, applicari potest prima regula, sed per solam veritatem: ergo nullum judicium directum creditum probabilius, aut certò moraliter verum, si in re sit falsum, aut quia potest esse falsum, applicare potest primam regulam; ergo nullum tale potest esse recta regula secundaria.

N. Deinde dare volo totam vim argumento; 109. attamen ei facilè occurreret dicendo, tum quod nostrum judicium sit prima regula formalis, immò unica; tum quod per tale judicium applicatur regula objectiva primaria, nempe lex Dei, vel directa, vel reflexa; eo autem ipso quod suspenso omni judicio directo de veritate opinionis, cuius veritas logica est semper incerta, formo judicium reflexum de certa probabilitate veritatis logicæ ejus opinionis, eo ipso applico per illud primam regulam objectivam morum, seu legem reflexam Dei permittentis omne, quod est certò probabiliter non vetitum. Addo, quod si per judicium directum erroneum, putatum tamen probabilius verum, applicatur, juxta P. Thyrsum, lex aeterna Dei directa, à quâ tamen in re disformatur, multò magis per judicium scientificum de probabilitate veritatis applicari poterit lex Dei reflexa, à quâ non disformatur: etenim ostendat nobis, quod detur in Deo lex vetans sequi id, quod judico certò probabile, aut probabilius: si non ostendat, eo ipso dabitur in Deo lex illud permittens, cui legi meum judicium reflexum est prorsus conforme.

N. Arguit 5. *dissert.* 9. dicendo, quod modus 110. dirigendi conscientiam, & resolvendi casus P. Thyrsum, per probabilitatem opinionum, præscindendo, an opinio de quâ tractatur, sit vera, vel falsa, sit contra S. Thomam, qui quodlib. 9. qu. 7. art. 15. querens, an habere plures præbendas sine curâ animarum absque dispensatione, sit peccatum mortale, ait: *Dicendum, quod omnis quæstio, in quâ de peccato mortali queritur, nisi expreſſe veritas habeatur, periculose determinatur...* Præcipue autem periculose est, ubi veritas ambigua est; quod in hac quæſtione accidit, cùm enim hac quæſtio ad T. T. pertineat, in quantum dependet ex jure Di- vino, vel ex jure naturali; & ad Juristas, in quantum dependet ex jure positivo, inveniuntur in ea Theologi Theologis, Juristi & Juristis contra- ria sentire.

N. Ecce ait P. Thyrsum n. 4. quām aperte S. 111. Thom. opponatur Probabilis: hi enim dicunt, quod quoties res est ambigua ob contrarias opiniones, licitum cuique sit ex certò

probabilibus sequi, quam inaluerit, quia latit est certa probabilitas, nec necessaria certa veritas: at D. Thom. dicit periculose est S. Thom. determinare in re ambigua, eo quia difficile est scire, in quâ parte contradictionis sit veritas: ergo quorundam ad recte operandum satis esse docent judicium reflexum de probabilitate opinionis, nec necessarium esse directum de veritate opinionis, quam sequor, oponuntur Divo Thom. Hinc D. Thom. numquam tenet unam præ alia sententiam, nisi probando eam esse veram, & aliam falsam. Ratio est, inquit P. Thyrsum: quia altera ex contradictionis est falsa: ergo neutra opinio est digna alescere, donec appareat veritas alterutrius.

Confirmat; quia implicat, ut quis ampl. N. Etatur tamquam rectam regulam id, quod 112. cognoscit indifferens, ut ducat in peccatum, P. Thyrsum, vel in opus licitum: sed quoties opinio favens legi est æquæ probabilis, ac favens libertati, opinio favens libertati cognoscit ut indifferens, ut ducat in peccatum, vel in opus licitum: ergo implicat, ut amplectatur per modum rectæ regulæ opinionem faventem libertati. Ratio est, quia nil cognosci potest, ut recta regula morum, nil cognoscatur ut conforme primæ regulæ; sed hoc non habet opinio nisi quatenus vera, non quatenus probabilis; ergo non potest esse recta regula morum, nisi ut vera, non autem ut probabilis.

Sed contra 1. quia textus S. D. non est N. ad rem; nos enim in præsenti querimus, 113. semper necessarium sit judicium de veritate S. Thom. opinionis: de hoc autem S. Thom. nil dicit, sed unicè dicit, periculose est determinare, quæ ex opinioribus contraria probabilibus sit vera. Immò si est ad rem, est contra arguentem: si enim periculose est judicium de veritate in incertis, quoniam P. Thyrsum, Palacio, & ali pauci obligant semper ad formandum hoc periculosem judicium?

Contra 2. quia si D. Thom. sit, periculose determinari, quæstiones de re ambigua, 114. nisi expreſſe veritas habeatur; sequitur, quod S. Thom. nulli licebit quæſtione incertam resolvere, nisi veritas unius partis expreſſe constet; sed per probabilitatem veritas expreſſe non constat, nam potest uniri falſitati; ergo per illam quæſtio periculose determinatur. Ecce igitur, quod si textus D. Thom. sit ad rem, probat contra arguentem; immo probat semper esse periculose in omni alescere directo, nisi veritas sit clara. Nemo autem aliquæ lege naturali obligari potest ad periculum erroris, si vitari potest.

Dices

N. Dices ex P.D.Thyrso n. 5. quod S.Thom. 115. unice velit, quod ut periculum erroris vi. p.Thyr. tetur, veritas diligenter investiganda sit; hoc s. Tho. autem non tantum sit per judicium evidens, sed etiam per judicium conceptum ob ratios urgentiores; quamvis enim hoc possit esse fallum, attamen error ille est probabilis, & apud Deum excusationem haberet; nam in rebus moralibus valde controversis est moraliter impossibile invenire evidenter veritatem.

N. Sed contra 1. quia n. 4. ait, quod nihil possit 116. esse recta regula, nisi cognoscatur ut conforme p.Thyr. prima regula, quod non habet nisi quatenus verum; seu nullum judicium, nisi sit verum, esse possit recta regula: at n. 5. dicit, quod judicium prudens, eti falsum, conceptum ex fundamento urgentiori, sit error probabilis, & excusat a culpa: ergo vel error est conformis primae regulae; & sic regula ut sit recta, non debet esse vera; vel si solum judicium verum est recta regula, error probabilis non est recta regula, nec excusat, cum sit voluntarie formatus. Rursus h. n. 5. ait, quod judicium prudens possit esse falsum: ergo falsitas non nocet prudentie.

N. Contra 2. quia periculum erroris non potest vitari per aliquid, quod potest esse erroneum: sed omne judicium, eti probabilis, potest esse erroneum; ergo per illud vitari non potest periculum erroris. Immò per solam suspensionem omnis judicij directi probabilis, probabilioris, aut moraliter certi, vitari potest periculum erroris: ergo si in re moralit vitandum est periculum erroris, ut ait S. Thom. & ex altera parte s̄pē operandum est, manifeste sequitur, quod, ne erremus, suspendendum sit omne judicium directum invidens, eti moraliter certum, quia potest esse erroneum; & ut operemur, concipiendum sit judicium evidens de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, & honestatis, quod non potest esse erroneum. Etenim aliud est, quod quoties utraque contradictione est probabilis, sive eque, sive non eque, veritas sit dubia; aliud, quod probabilitas sit dubia. Illud est verum; & ideo, eti non detur obligatio suspendendi judicium invidens directum de veritate, quamvis possit esse falsum; attamen latius est suspender. Hoc est falsum, nam voluntas probabilitatem opinionis debere esse evidenter; & ideo, qui concipit judicium de probabilitate, concipit semper judicium evidens, & verum.

N. Ad confirm. dico probare evidenter op- 118. positum; si enim nullum indifferens ad falsum potest esse recta regula, nullum judicium.

Tom. III.

cium, eti probabilis, aut moraliter certum, poterit esse recta regula applicans pri- mam regulam objectivam; ergo non tantum non tenebimur ad formandum, sed tenebimur non formare ullum judicium invidens directum de veritate, antequam operemur. Imò cùm solum judicium reflexum de probabilitate, sit evidens, & verum, hoc solum poterit esse recta regula applicans legem Dei. Deinde dico, quod per judicium verum applicatur lex Dei directa; per falsum, prudenter tamen conceptum, applicetur lex Dei reflexa, ut saepius docui.

Attamen notanda mihi occurrit in- N. consequentia; nam dicit. 8. n. 11. ait, nos 119. non teneri semper ad doctrinas veras, sed p.Thyr. tantum inquirere diligenter veritatem, & tradere vel doctrinam veram, vel verosimiliorem, quam ipse veram existimet, quamvis re ipsa sit falsa. Modò quero, an falsum verosimilius putatum verum, sit recta regula? Si est; ergo falsum est, quod ait dicit. 9. n. 4. nil posse cognosci ut rectam regulam, nisi cognoscatur, ut conforme primae regule; nam tò cognoscitur, vel significat est; & tunc judicium in se falsum verosimilius putatum verum, recta regula esse non poterit: vel tò cognoscitur significat appareat; & sic opinio etiam minus, certò tamen probabilis, quia appareat vera, erit recta regula. Rursus dum ait, quod opinio non habeat esse conformis primae regulae ut probabilis, sed ut vera, eo ipso dicit, quod neque probabilior, nisi ut vera, sit conformis primae regulae: nulla ergo opinio falsa, eti probabilior, poterit esse recta regula, sed omnis probabilior potest esse falsa: ergo nulla probabilior potest esse recta regula.

Quare ne sibi contradicat, aliud per ea N. verba, opinio non ut probabilis, sed ut vera, est 120. conformis prima regula, intelligere non potest; quām quod opinio cognita, non ut evidenter vera, sed ut probabiliter, aut probabilis vera, sit conformis primae regulae: ergo multo magis judicium scientificum cognitum ut evidenter verum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, & honestatis, habebit esse conforme primae regulae. De- cum alter inconsequitae scrupulus re- sultat ex his, quae habet dicit. 9. n. 26. quod p.Thyr. sicut Deus non tenetur Doctoribus diligenter inquirentibus manifestare omnem veritatem, ita nec tenemur semper sequi verum. Quero, quomodo hoc dictum, non tenemur semper ad verum, sed vel ad verum, vel ad verosimilius, componatur cum obligatio- ne formandi semper judicium abolutè ve- rum de opinione antequam operemur? satis

Gg iij enus

enim erit, ut eam judicem vel veram vel verosimiliorem. Quod si ad operandum satis sit iudicium reflexum de maiori verosimilitudine opinionis, eo ipso cadit tota machina de obligatione iudicij directi absolute veri.

N. Arguit 5. diſert. 9. n. 6. statuto semel hoc

121. principio, *Licet enique confalere, & operari*

P. Thy. *juxta quamlibet certo practice probabilem*, tol-
 ditur studium necessarium ad quæstiones
 morales resolvendas; & sufficiet superficialie; satis enim erit legere, immo operari jux-
 ta Summan Dianę, aut Leandri, qui dili-
 gentes sunt in referendis Doctorum placi-
 tis; videbit enim pro utrāque contradictriori
 stare DD. graves, & utramque esse proba-
 bilem, & sic quamlibet securissimè sequi.

N. Confirmat ex S. Thom. *Opus. c. 73.* de Ulu-
 122. ris, in cuius Proœmio rogit Deum, ne per-
 P. Thy. missat errare in periculum animæ suæ, &
 S. Tho. laqueum aliorū.... Quoniam vero in dubiis,
 quorum veritas cognita salutaris est, & in-
 cognita periculum ingerit humanæ saluti,
 admodum utile est veritatem investigare; &
 temporibus nostris audivimus multas con-
 troverbias inter DD. non solum in naturali-
 bus quæstionibus, verum etiam in moralibus,
 in quibus periculum est diversa senti-
 re, & opinari; & præcipue in illa parte Ju-
 stitiae, que Commutativa dicitur à Philo-
 sophis; & ita parte ejusdem, quæ virtùm uer-
 itate cohibet; ideo circa hanc materiam verita-
 tem declarare, & dubia elucidare, quantum
 Deus nobis aderit, & noster labor conani-
 ne pauperis investigationis nostræ attinge-
 re poterit, in hoc opere propositum nostrum
 est. Hæc S. Thom. ad verbum, quod eo fine
 retuli, ut non tantum doctrinam, sed insig-
 nem demissionem, & modeſtiam commen-
 dare, quam utinam imitatione assequar.

N. Modo P. Thyrsus n. 8. colligit 1. longè à
 123. D. Thom. aberrare, qui in questionibus
 P. Thy. moralibus, nec propriæ, nec alienæ animæ
 periculum timent. Secundo, non satis ad vi-
 tandum periculum habere pro utrāque parte
 Doctores, nam eos contraria sentientes
 habebat pro utrāque parte in materiâ ulura-
 rum Divus Thom. & tamen non parabat
 evacuatum per hoc periculum; ergo ut per-
 iculum vitetur, non satis est habere pro
 utrāque parte Doctores. Tertiò, non satis
 quodlibet probabile pro regulâ conscientiæ,
 nam tempore Divi Thom. utraque opinio
 circa materiam usura defendebatur; nec ta-
 men S. D. tali probabilitate contentus fuit,
 sed necessarium duxit excutere veritatem.
 Quartò, non satis probabilitatem ex autho-
 ritate Doctorum, sive per bona, sive per
 mala fundamenta, diversa sentientium; si

enim satis esset, non esset orandus Deus pro
 doctrinâ tutâ in rebus moralibus; fene enim
 possemus, & sciremus sine gratia particuli
 Dei cum solo concurso generali in materiâ
 usurarum dari Doctores, diversa opinione
 sine censurâ; quo modo solo concurso gene-
 rali scimus per Historias extitisse Cælarem,
 & Ciceronem; sequela autem non tantum
 est contra S. Thomam, ut patet ex enī ad
 Deum votis, sed etiam contra communem
 Ecclesiæ sensum, qui totus est in petendo
 speciale lumen à Deo pro agnitione veri-
 tatis.

Subdit à n. 10. fusè, quod S. Thom. pul. N.
 libi uberiùs explicari non satis est probabi-
 litatem opinionis minus tutæ, ad secundum P. Thy.
 tem conscientiæ, praescindendo ab eius ve-
 ritate, quām quodlib. 8. art. 13. ubi quoniam
 An quando sunt diversæ opinione de ali-
 quo facto, peccet, qui sequitur minus tuum,
 sicut de pluralitate beneficiorum? Omitto
 verba D. Thomæ sive prius à me alibi allegata;
 non tamen omissam scholiam P. Thyri. Pri-
 mum est, quod S. Thom. per ea verba, *qui*
facit contra opinionem veram, qui facit contra
legem Dei, peccat, tantum abeat, ut conten-
tus sit solo iudicio reflexo de probabilitate
opinionis, praescindendo ab eius veritate, ad
conscientiæ securitatem, quin primâ facie
velle videtur, omnem opinionem fallam cor-
cajus naturale esse errorem vincibilem; ita
ut ad hoc ut minus tutam sequi licet, debet
esse vera. Secundum n. 13. cit. peccat con-
tra legem, quia peccetur contra conscientiæ
quod rotum est contra nos tuens ne-
cessitatem advertentia actualis ad peccatum,
ut peccetur. Tertium est, colligi inutile
ex D. Thom. quod, ut quis licet sequatur
minus tutam, necessarium sit iudicium de
veritate, nec satis esse solum de veritate pro-
babilitate iudicium; nec quod opinio in re-
vera re ipsa, si quis dubitet de ejus veritate;
sed requiri, quod prius asseretur de veri-
tate opinionis, ut eam sequi possit, an P.
Thyrsus n. 13. Quartum est inferri eviden-
ter contra nos non esse licitum sequi minus
aut æquè probabilem, quia tunc intellectus
inducitur in dubitationem. Quare concul-
dit P. Thyrsus l. c. colligi, quod D. Tho-
mas exigit ad usum licitum opinionis minus
tutæ, quod præemineat in probabilitate opi-
nioni contraria, ut operans formet iudicium
fixum de honestate objecti, quod omnem
prudentem dubitationem malitiae excludat.
Hæc P. D. Thyrsus.

Sed contra; quia ab arguente est solven-
 dum: si quis enim putet hunc pre illo Do-
 ctores esse præstatiorem, poterit clausis oculis

cum

etum sequi, quatenus ejus opinioes sunt sibi saltem extrinsecè probabiliores; discerne re enim intrinsecam opinionem probabilitatem non est nisi virorum imprimis sapientiorum. In formâ nego antecedens; tum quia vel sermo est de iis, qui vulgo habentur ut idiotæ; his autem sufficit, ut eligant virum, qui vulgo habetur ut doctus, & pius; aut ut præstantis Theologi Summam diligenter evolant, eique subscriptant juxta prudens D. Franc. Saleffi monitum: vel sermo est de viris doctis; hi autem primum tenentur inquirere veritatem, quæ si deinde semper incerta maneat, tenentur deinde ad certam probabilitatem veritatis, nam certa verosimilitudo est quasi veritas: tum quia non omnis opinio, quæ in Summis reperitur, etiæ a pluribus sustineatur, est certò probabilis; & ideo enixè petendum à D. o., ut non tantum aperiat veritatem, sed etiam ut lumen evidens nobis tribuat pro discernendâ veritatis probabilitate, quoties veritas manet invidens. Omitto plura, quæ alibi dedi.

N. 126. Ad confirm. dico nil magis ad rem contra arguentem, quam Divi Thom. textum. Primo, quia si in una tâtuâ materiali morali adeo difficile est invenire veritatem; quomodo ante omnem actionem tenebimus in quâcumque materiali formare judicium verum de veritate? Secundo, quia S. Thom. non dicit, *necessarium esse investigare veritatem*, sed dicit *admodum utile esse*; hoc autem ips. S. Thom. sum est nostra mens. Tertio, quia S. Thom. agebat Magistrum, cuius officium, & quidem primarium est querere veritatem, & ferre judicium de illâ; regulariter enim non examinatur, quæ opinio sit probabilis, sed quæ mihi videatur vera; ergo tunc ferdum est judicium de veritate.

Hinc ad illationes P. Thyr. fateor primam esse veram. De secundâ dico verum quoque esse, quod non fatis sit, ut stent pro aliquâ opinione Doctores, ad hoc ut eam sequar, nam potest ea opinio adhuc esse intrinsecè non probabilis; ejusque opposita esse certò moraliter vera. An autem quælibet opinio tempore Divi Thom. in materiali de usuris controversa esset certò probabilis, saltem extrinsecè, quis hoc nisi divinando decidat? Quod si detur quamlibet fuisse certò probabilem, tunc dico satis fuisse, ut anima periculum vitaretur. Ad tertiam, & quartam patet ex dictis.

N. 128. Ad scholiam in alterum D. Thom. textum de pluralitate Beneficiorum, plura alibi di. D. Thom. xi; immò ex eo textu nostram sepe doctrinam firmavimus. Hic unicè noto repugnare doctrinam P. Thyr., prout obligat, ut ope-

rans formet *judicium fixum de veritate*, & honestate objecti, ut loquitur n. 13. quâ enim ratione judicium incertum, quale est omne probabilius, sit fixum de veritate? Sanè non quatenus probabilius; nam judicium Doctorum, qui oppositam sequuntur, etiæ illis sit probabilius, putat esse falsum; cur ergo de proprio, & sibi probabiliori, falsitatem logicam timere prudenter non poterit? Vi de quæ dixi disp. 24. sect. 2. §. 2.

Præterea, dum P. Thyr. dicit ex eo N. textu colligi illicitum sequi minus tutam, 129. nisi sit notoriè probabilior, & formandum P. Thyr. judicium de ejus veritate, antequam quis eam sequatur, quæro, an in eo casu possit quis sequi tutiorem minus probabilem? Si affirmat, ut affirmat, rogo, quomodo formet judicium de veritate tertioris minus probabilem; seu quod detur lex, & quod eam sequendo non peccat? etiæ enim verum sit, quod nemo peccet sequendo tertiorem probabilem; attamen falsum est, quod conformatur legi; potest enim ea non dari: immò cum tertiis sit minus probabilis, habet maius fundamentum judicandi non dari legem, & eam tertiorem esse falsam, & se sequi falsum eam sequendo.

Accedit 1. quod sicut peccat, qui ponit N. actionem cum dubio, an sit contra legem, 130. ita quoque peccat qui ponit actionem cum dubio, an sit contra veritatem: sed qui sequitur tertiorem minus probabilem, ponit actionem cum dubio, an sit contra veritatem; non enim est sibi verum, sed falsum, dari legem: ergo. Accedit 2. quia P. Thyr. P. Thyr. dicit. 14. n. 2. ait, quod in eligendis sententiis non sit obligatio attendendi, quæ sit rigida, vel benigna, sed quæ sit vera. Ecce si datur obligatio sequendi, quæ videtur vera; cum minus tutâ, quia probabilior, videatur vera; tertiior autem, quia minus probabilis, videatur falsa; nemo sequi poterit tertiorem minus probabilem: ergo dum hoc licitum affirmat, sibi contradicit.

Dices ex P. Thyr. disp. 14. n. 32. Proba- N. bilioritatem esse posse regulam operandi, 131. quia non convenit nisi uni opinioni; non ita P. Thyr. probabilitas, quæ utriusque, tam veræ, quam falso.

Nego antec. nam probabilioritas conve- N. nit etiam utriusque opinioni, tam veræ, quam 132. falsa, cum hoc tamen discrimine, quod probabilitas convenit utriusque respectu ejusdem intellectus; probabilioritas respectu diver- forum intellectuum. Hoc autem nihil obstat, æquè enim repugnat, ut objectum in re simul sit, & non sit respectu duorum, ac respectu unius intellectus; ergo alterutra proba-

proba-

D I S P V T . XXVI.

356

probabilior ex contradictriorum est tantum
logicè vera, non minus, ac ex probabiliti-
bus.

N. Instabis ex eodem *l.c. n. 14.* Sola veritas
133. est regula operandi: ergo non licet inter op-
positas probabiles quamlibet eligere. Sed
contra, quia veritas, ut est in re, non potest
semper esse regula operandi, alias invincibilis
error non excusaret a peccato; ergo veri-
tas, ut est in mente, sed haec convenit utri-
que opinioni certò probabili, immò utriusque
certò probabili, & assentientis assentitur ei
ut veræ: ergo veritas, ut est in mente,
per judicium prudens minus probabile est
etiam recta regula.

N. Dein retorqueo: quia, juxta omnes, licet
134. sequi tutiorem minus probabilem, quæ co-
ipso, quod sit minus probabilem juxta loquē-
di modum Adversarii familiarem, est magis
falsa, quam vera: ergo veritas tunc non est
regula, immò qui eam sequitur, formidare
prudenter potest, quod legem veritatis vio-
let, omittendo probabilem minus tutam.
Nec prodest dicere, quod sequens tutiorem
sit certus de non peccato: vel enim est cer-
tus ob tutiorem; & sic omnis tutior, et si
non probabilis, præferenda erit minus tuta
probabilissimæ: vel est certus ob minorem
probabilitatem; & sic sequens minus tutam
minus probabilem, erit quoque certus de

non peccato. Rursum aliud est, quod sequens
tutio rem minus probabilem sit census de
non peccato, & hoc fateor; aliud de venturæ
tunc autem vel illi tuto rem minus probabile
assentitur, vel non? Si assentitur, ergo al-
tensus præstitus tuto rem minus probabile
prudens: si non assentitur, ergo supradictum
judicium directum de veritate tuto rem mi-
nus probabile unice contentus hoc refutat:
Segundo tuto rem non peccato.

Nec satis est dicere, quod dum elegitur
tutor minus probabilis, ex gr. de obligatio-
ne jejunii, dirigat ab hoc judicio, *jejunando*¹³⁵
non peccato. Primo, quia non est quod, in
peccatum jejunando, sed an teneat jejumare:
ergo questioni directæ non respondetur.
Secundo, vel tunc judicio directo
circa obligationem jejunii, à solo reflexo di-
rectus non peccato, sequendo tuto rem minus
probabilem; vel judicium directum non
suspendo? Ergo sicut satis est
judicium reflexum de licentiâ tuto rem mi-
nus probabilem, suspendo omni directo de
veritate, circa obligationem jejunii; ita quo-
que reflexum de certâ probabilitate opinio-
nis, suspendo omni directo de ejus veritate
satis erit. Si non suspendo; ergo directe
assentior minus probabile stanti pro obli-
gatione jejunii.

DISPUTATIO XXVI.

In Patrem Adamum Ehrentreich.

N. RODIIT anno 1699. Roma-
nis ex Typis citati Theologiae
Doctoris libellus, brevitate, clari-
tate, & doctrinâ nobilis. Pro-
babiliorista est, & quidem miti-
simus, unoque in libello tria praefat. Primo
trahit sua principia, & conclusiones de li-
centiâ, & usu opinionis probabilis. Secundo
eorum principiorum fuitorem declaratio-
nem in sexdecim Articulos divisam exhibet,
impugnando precipue insufficientiam ju-
dicii de objectivâ probabilitate. Tertio re-
probationem Lydi lapidis, seu refutatio-
nem Doctoris Perez pro Probabilismo.
Quæ omnia servato ejus ordine breviter dis-
cutiam.

S E C T I O N I.

Eius principia.

§. I.

Primum, secundum, tertium principium.

S U M M A R I U M.
*Ait quod ad omnem actionem moralem pre-
quiratur judicium de licentiâ actionis, adi-
que de honestate materiali, & non tantum de
formali, n. 2. ad 5.*

*Rejicio: Satis de honestate formalis actionis, n.
6. 7. 8.*

Nego requiri judicium directum, n. 9. 10.

*Ait quod honestas moralis pendat a conscientia
dictamine proponente objectivam, n. 11.*

*Nego requiri dictamen de honestate materiali,
satis de formalis, n. 12.*

Omnes docent, quod ut subditus parent, & ut